

מראי מקומות- חולין פ"ב

וא"כ אי"צ לחוש שישחוט היום, ורק היכא שבאו ביחד לב"ד יש לראשון זכות על השני.

(ג) **שחטה ואת בתה- ע' בבכור שור** שהביא מהלבוש (ט"ז, א') דנתקשה במה המקור לזה דגם חייב על בתה, הרי בקרא לא כתיב אלא בנו, וא"כ אולי דוקא הוא. והביא דהלבוש כ' דהו"ל לכתוב בניו לשון רבים, דהיינו דחייב משום אותו ואת בנו וגם משום בנו ואותו, והיינו במקום א', וכפרש"י, וזה לא שייך אלא אם הוא עובר על הבת, לדעת רבנן דעובר רק על האם (דע"י דעובר על הבת, יכול לעבור ג"כ עליה ועל בנה). והק' עליו הבכור שור, דמהכ"ת לדייק כן, אולי אם ה' כתי' בניו לשון רבים, היינו מדייקים מזה דצריך לשחוט ב' בנים דוקא, וא"כ ה' צריך לכתוב בנו לשון יחיד. והוא תי' דמקור הדבר הוא משלוח הקן, וק"ו הוא, ומה שלוח הקן, דלא נהג אלא שלא במזומן, נוהג בין בזכרים ובין בנקבות (שהרי נוהג אף בביצים), אותו ואת בנו, דנוהג אף במזומן, כש"כ דנוהג גם בנקבות. והביא דגם הרא"ם **על התורה** (ויקרא כ"ב, כ"ח) כ' על דרך זה.

(ד) **סומכוס אומר משום ר"מ סופג שמונים- ע' ברש"י בעמוד ב' (ד"ה דאע"ג), וכן בתוס'** כאן בשמו, דכ' דסומכוס פליג בין אסיפא ובין ארישא. אולם הר"ן (כח. בדפיו) כ' דסומכוס חולק רק על הסיפא, ומשום דס"ל לסומכוס דמה שחייב שמונים הוא משום שיש ב' שמות, אע"ג דמעשה א' הוא, שהרי מפני אמה שנשחטה מתחייב משום אותו ואת בנו, ומשום בתה מתחייב משום בנו ואותו, ולא דמי לההיא דלעיל דשחט שני בניה ואח"כ שחטה, דהתם חד מעשה הוא וחד שם הוא, דאין מתחייב על שניהם אלא משום בנו ואותו, אבל הכא חד מעשה ושני שמות. וע' **בחתם סופר** דכ' דגם רש"י הרגיש בהא דאין מוכח ממתני' דסומכוס פליג ארישא, דהא יש לחלק כמו חילוק הר"ן, אלא דרש"י פי' בעמוד ב' כן, כשהגמ' מחלק לענין גופין מוחלקין, וכ' חילוק כלל לענין שמות מוחלקין, אלמא דהגמ' לא נחית דזהו

(א) **והתנן, נמצא ההורג עד שלא תערף, תצא ותרעה בעדר- הק' תוס', מהו הראי' מכאן דמחיים אינה אסורה, דלמא מה שתצא ותרעה הוא משום דאדעתא שימצא ההורג לא אקדשה. ותי' דסברא הוא דגמרי ומקדשי, דלא מסקי אדעתייהו שימצא ההורג. והעיר בחי' הגר"ח על הש"ס (שפ"ה), מה ענין הקדש בטעות להורדת הזקנים העגלה ערופה לנחל, הרי אי"ז ענין של הקדש, שהרי אין כאן קדושת פה, וההורדה עצמה אוסרתה. ותי' דאה"נ, צ"ל דההורדה לא ה' על דעת שימצא ההורג. אלא דהק', דהא צריך להיות ההורדה ע"י הזקנים עצמן, ולא שייך שליחות בזה, וא"כ, לכאור' ליתא בתנאי וליתא בטעות. ותי', דמה דמצינו דמלתא דליתא בשליחות ליתא בתנאי, היינו רק משום דלא בעינן דעת אלא כוונה, וזה לא שייך הכא [וצ"ע בזה].**

(ב) **אם קדם השני הר"ז זריז ונשכר, זריז דלא עבד איסורא ונשכר דקאכיל בשרא- ע' בט"ז (יו"ד ט"ז, ט'), שנקט דמשמע שיש מעלה באותו שקדם ושחט, דא"א לו לבוא לידי איסור, משא"כ השני אפשר שישכח ויעשה איסור וישחוט. וע"כ, אין לב"ד להכניס עצמם בדבר ולומר שיפילו גורלות מי מהם ישחוט תחלה, כי אין להם להפקיע זכות של כל א' שרוצה להקרא זריז. וכ' דזהו רק היכא דכל א' קונה בהמתו מאדם אחר, אבל אם שניהם לקחו מאדם אחד, וקדם השני ושחט קודם ללוקח ראשון, דלא זו נקרא זריז אלא אפי' חוטא מיקרי, שגזל זכותו של לוקח ראשון. וע' **בש"ך** (שם, י"ד) דכ' דמה דהגמ' קאמר שהרי הוא זריז ונשכר, מיירי גם בציור שקנו מאדם א', דאף דאין ראוי לעשות כן, מ"מ אם עשה כן הרי הוא זריז ונשכר. וע"ע **בפרי מגדים** (שם, מ"ז, ט') דכ' דמהגמ' מוכח דזריז ומשובח הוא אף בקנו מאדם א', אלא דמיירי קודם שבאו לב"ד, דאז רשאי השני לשחוט, דשמא לא ישחוט הראשון היום. וע"ע **בהערות להגר"ש** דביאר כע"ז, ע"פ הא דא' דרוב שחיטה נקנים לחרישה,**

חייב שתיים. וכ' להוכיח מזה דיסוד איסור או"ב אין פירושו שאסור לשחוט השני אחרי שחיתת הראשון, אלא יסוד האיסור שיהיו שניהם שחטים ביום א' (וכמו שהבאנו לעיל מר' שלמה). ומה שהשני עובר האיסור ולא הראשון, היינו משום דעל ידו נמר שחיתת שניהם ביום א', אבל יסוד האיסור כולל את שניהם. ולכן חשיב כב' זיתי חלב, שיש ב' זוגי או"ב שנשלמו ע"י שחיתת בהמה א'. **וע"ע בריטב"א בשבת (צג:)**, שכ' דודאי לא מיירי באכל ב' זיתים בב"א, אלא באכלן זה אח"ז, והעיר על הדמיון להא דשבת, ומשמע דהי' נתקשה גם על הדמיון דכאן, דשם הרי עשה ב' מעשים בזאח"ז, וכאן הרי כאן מעשה א'. וכ' לחלק, "דהשתא סבירא לן דכל שהן גופין מוחלקים ושני שמות... אע"פ שהן בב"א, חשיב לחייב שתיים כשני זיתי חלב בזאח"ז בהעלם א'". וכ' דעד"ז מתפרשה הסוגיא דהכא, דמה שיש ב' שמות ע"י גופין מוחלקין, משום אותו ואת בנו ומשום בנו ואותו (לפי שי' הר"ן שהבאנו לעיל), א"כ אע"פ שהמעשה שחיטה א', סבירא לן דמאן דמחייב בזו שתיים, ה"ה דמחייב בב' זיתי חלב בהעלם א' בזאח"ז.

דאע"ג דגופין מוחלקין פטרי רבנן - כ' בחי' ר' שלמה (י"ג, ב'), דודאי גם רבנן מודו דהיכא דעבר בגופין מוחלקין ממש, וכגון דמעיקרא שחט האם ואח"כ שני בניה, דחייב שמונים. רק היכא דעבירת הלאו הוא בגוף א', ורק ע"י שני גופים באו לו החיובים, שם ס"ל דלא אמרי' גופין מוחלקין. והעיר דיצא דכ"ע מודו דחשיב כעבר על שני לאווין, רק דנח' סומכוס ורבנן לענין מלקות, והמח' הוא אם מה שהעבירה בא מגופין מוחלקין חשיב כב' לאווין לענין מלקות או לא. והק' ר' שלמה, מ"ש מזרע ב' חטים ואח"כ זרע שעורה, אטו יתחייב ב' פעמים מלקות לסומכוס, ואף אי נימא דב' חטין לא מקרו גופין מוחלקין, מ"מ להך צד דחולק סומכוס אף בב' זיתי חלב ולא בעי גופין מוחלקין, בזה ודאי קשה. וכ' דצ"ל דהרבה חטים ושעורים לא נקראים שני זיתי חלב, ולא נתוסף איסור במה שזרע הרבה חטים ושעורים, יותר ממה שזרע חטה א' ושעורה א', וצ"ע. עוד כ' דלפי הר"ן הנ"ל א"ש טפי, דלדבריו היכא שהוא שם א' ממש

חילוק בדעת סומכוס, וא"כ ע"כ פליג גם על הרישא. וע"ע שם דכ' ליישב שי' הר"ן מהתוספתא שהביא רש"י, וכ' דנח' תנא דמתני' ותנא דברייתא בטעם מצות או"ב. דתנא דמתני' ס"ל דלאחר שגילה התורה דבין אותו ואת בנו, ובין בנו ואותו, שניהם חייבים, א"כ מסתבר לומר דטעם המצוה הוא משום רחמנות, שלא יהי' אכזר. וא"כ, אז מסתבר לומר שאין כאן ב' שמות, דהכל שם א' הוא, וא"כ אין לחלק בין רישא לסיפא. אבל י"ל דתנא דמתני' לא ס"ל כן, אלא ס"ל כמ"ד דגזה"כ הוא, וא"כ אותו ואת בנו ובנו ואותו שפיר הו"ל ב' שמות, וא"כ, שפיר יכולין לחלק בין רישא לסיפא.

ה) סופג שמונים - ע' בחתם סופר שהעיר דלכא' לימא כאן דאין איסור חל על איסור, וכיון דהי' אסור מחמת האם לשחוט את הבת, א"כ איך חל עוד האיסור מחמת מה שנשחט בת בתה. וכ' די"ל דחל מדין איסור מוסיף, דכיון דחל עכשיו האיסור גם על בן בת הבת משום אותו ואת בנו, חל גם על הבת משום בנו ואותו ונאף אם אין בן בפועל, כיון דחל באופן שהי' חל אם יש לו בן. א"כ שפיר יש בה דין איסור מוסיף. ולפי"ז כ' דלפי הראשונים דס"ל דפליג סומכוס אף ברישא, א"כ כיון דהרישא מיירי בבנים, א"כ צ"ל דס"ל כחנניא, דחייב אף על בן הבן, דאל"כ הרי אין האיסור חל לגבי אותו ואת בנו, וא"כ לא יהי' שייך איסור מוסיף. וע"ע בחי' ר' שלמה (כתבים ותשובות, ל"א, ב') שכ' דבאו"ב אין ענין כלל לאין איסור חל על איסור, שהרי כששחט הראשון אי"ז עדיין או"ב, דעצם מהות חלות האיסור הוא על שניהם ביחד, וכששחט שני בניה ואח"כ האם, יש כאן איסור אחד בשחיתת האם ובנה הראשון, וגם איסור שחיתת האם ובנה השני, ושני האיסורים נגמרים ע"י שחיתת האם, ואי"ז ענין לאיסור על על איסור כלל.

ו) קא סבר סומכוס אכל שני זיתי חלב בהעלם א' חייב שתי חטאות, וכו' - הק' במנחה שלימה, בשלמא האוכל שני זיתי חלה, הא עשה ב' מעשי איסורים, אלא שעשאן בב"א ובמחייב אחד, ולכן יש לדון אם חייב א' או ב'. אבל לגבי או"ב, הוי עבירה א' ממש, אלא שיש ב' סיבות להיות או"ב, ומיזה טעם יהא

קיצ תשפ"ו

הרי אה"נ, אין כאן אלא מלקות א', ורק היכא
שיש ב' שמות, אותו ואת בנו ובנו ואותו, אז
שייך ב' מלקות, ואי"ז ענין להא דחטים
ושעורים כלל.